

ДОВІДКА

Про результати моніторингового дослідження
сформованості мовленнєвої діяльності учнів
початкових класів за підсумками II семестру
2021-2022 навчального року

Рідна мова є основним навчальним предметом у системі освітнього процесу в початковій школі. Її особливе місце серед інших навчальних дисциплін визначається тим, що саме від мовленнєвої компетентності школярів (уміння читати, слухати, запитувати і відповідати, розповідати, переказувати почуте й прочитане, висловлювати свої думки в усні й письмовій формі) безпосередньо залежать їхні успіхи в опануванні знань з усіх інших предметів, зростання їхнього загального, культурного рівня, кругозору.

Одним із найголовніших завдань уроків з навчального предмету «Української мови» є формування в учнів умінь, що стосуються різних видів навчальної мовленнєвої діяльності, найголовнішим з яких є уміння висловлювати в доступних для них типах мовлення, передбачених програмою. Вчителями початкової школи визначено напрямки освітньої діяльності щодо розвитку мовлення молодших школярів, а саме:

- вдосконалення звуковимови учнів і підвищення їхньої мовної культури;
- збагачення, уточнення й активізація словникового запасу молодших школярів;
- формування умінь вживати слова у властивому для них значенні та користуватися виражальними засобами мови залежно від ситуації і мети висловлювання;
- удосконалення граматичного ладу мовлення учнів;
- оволодіння нормами українського літературного мовлення;
- засвоєння найважливіших етичних правил спілкування;
- послідовне і логічне викладення думки.

На виконання наказів Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 року №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти», від 01.04.2022 року №290 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року», листа Міністерства освіти і науки України від 29.03.2022 року №1/3725-22 «Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо організації освітнього процесу у 2021/2022 навчальному році у початковій школі в умовах воєнного часу», навчальних програм початкової освіти, плану роботи закладу освіти на 2021-2022 навчальний рік, календарно-тематичного планування вчителів початкової школи на II семестр, у травні 2022 року адміністрацією закладу було проведено моніторингове дослідження сформованості мовленнєвої діяльності учнів 1-4 класів: списування (1-і класи), аудіювання (2-4-і класи), робота з літературним твором (2-4-і класи), діалогічне мовлення (2-і класи), усний твір (2-3-і класи), письмовий твір (4-і класи).

Під час проведення моніторингового дослідження було здійснено перевірку рівня сформованості мовленнєвої діяльності: аудіювання (2-4 класи), діалогічного мовлення (3-4 класи), монологічного мовлення – письмовий переказ (3-4 класи) та усний переказ (2-4 класи). Завдання готувалися та погоджувалися на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів. Матеріал для проведення моніторингового дослідження підібрано відповідно до віку учнів та відповідає навчальним програм. Оцінювання навичок мовленнєвої діяльності відбувалося у 2-4 класах відповідно наказу Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 року №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Контролю підлягали сформовані уміння учнів вести діалог, як одне із найважливіших комунікативних умінь школяра. Протягом семестру проведено індивідуальний контроль мовленнєвої діяльності учнів 2х класів – діалог за темами:

- У книжковому магазині.
- Розмова по телефону (Виклик лікаря).
- Краплинка і травинка.
- Мої канікули.
- Знайомство.
- Новорічне свято (Колядування, Вертеп).
- На прогулянці в парку.
- На лижах (ковзанах, санках).
- Подорож весняної краплини.
- Зустріч із Феєю.
- Бесіда з татом.
- Метелик і Квіточка.

Дану роботу виконували 105 учнів (88% від загальної кількості учнів на паралелі). Результати відображені в таблиці (додається). В ході моніторингового дослідження з'ясовано, що практичні навички, передбачені навчальною програмою з діалогічного мовлення з української мови в більшості учнів 2х класів сформовані, а саме:

- Складають діалог на задану тему - 84 учні (88%);
- Використовують форми мовленнєвого етикету – 86 учнів(82%);
- Дотримуються правил спілкування та норм літературної мови – 77учнів (73%);
- Обсяг відповідає нормі – 69учнів (66%).

Формування діалогічних умінь вчителі початкової школи систематично реалізують на уроках української мови. Це позитивно впливає на ефективність роботи з розвитку мовлення загалом, а також на розвиток мислення молодших школярів. Всі учні 2-ї клаів показали високі результати (вчителі: Савченко С.І., Шуліка С.М., Колупаєва Л.В., Белкіна Т.Я.)

Аудіювання - один із чотирьох видів мовленнєвої діяльності, сутність якого полягає у сприйманні на слух мовлення, його розумінні. Перевірка якості

сформованості аудіативних умінь (слухання і розуміння прослуханого) з рідної мови проведена фронтально в 2-4 класах за незнайомими текстами та тестовими завданнями до них:

- 2-х класи за текстом В. Сухомлинського «Камінь».
- 3-х класи за текстом «Чому хвойні дерева не скидають на зиму свого листя» (Легенда).
- 4-х класи за текстом Зірки Мензатюк «Макове князювання».

Із 356 учнів, які навчаються у 2-4-х класах перевірено навичку сформованості аудіативних умінь у 297 учнів. (Результати відображені у таблицях)

Із 102 другокласників, які виконували роботу справилися без помилок – 71 учень (70%). Найбільше помилок учні допустили:

- у 5 завданні - Що сталося із криницею? (15 учнів/15%);
- у 8 завданні – Встав слово у речення... (16 учнів/16%).

Із 94 третьокласників, які виконували роботу справилися без помилок – 18 учнів (19%). Найбільше помилок учні допустили:

- у 3 завданні – Яке дерево першим запропонувало пташці допомогу? (22 учні/23%);
- у 5 завданні – Серед запропонованих назв дерев обери ті дерева, які згадуються у тексті (38 учнів/40%);
- у 6 завданні – Встанови послідовність подій у тексті (40 учнів/43%);
- у 7 завданні – Продовж речення (28 учнів/30%).

Із 101 четвертокласника, які виконували роботу справилися без помилок – 31 учень (31%). Найбільше помилок учні допустили:

- у 1 завданні – Що стояло край села у хмарках бузку? (22 учні/22%);
- у 2 завданні – Що зробила Мариночка, вийшовши із хати? (31 учень/31%);
- у 7 завданні – Чим снилось собі поле? (Вставити з довідки потрібні слова) (17 учнів/17%);
- у 8 завданні – Дайте відповідь на Маринчине запитання: «То хто ж серед вас найголовніший князь: чи мак, чи сад, чи верба, чи ...? (29 учнів/29%).

Найкращі результати в 2-А, 2-Б, 2-В, 2-Г та 4-Г класах (вчителі: Савченко С.І., Шуліка С.М., Колупаєва Л.В., Белкіна Т.Я., Фещук Л.І.).

В ході моніторингу сформованості мовленнєвої діяльності досліджувалося уміння учнів 2-3 класів складати усний твір (2 класи – 119 учнів, 3 класи – 117 учнів). Учням було запропоновано теми для складання усного твору:

- 2 класи – «Мрію про канікули».
- 3 класи – «Ким би я хотів бути».

В ході моніторингового дослідження виявлено уміння учнів аналізувати усний твір, а саме:

- створюють повноцінне зв'язне висловлювання – 55 учнів 2-х класів (46%) і 92 учнів 3-х класів (79%);
- повно висвітлюють тему – 60 учнів 2-х класів (50%) і 88 учнів 3-х класів (75%);

- мова учнів відзначається багатством словника, граматичною та стилістичною грамотністю – 30 учнів 2-х класів (25%) і 72 учнів 3-х класів (62%);
- вдало пов'язують предмет розмови з власним досвідом – 61 учень 2-х класів (51%) і 81 учень 3-х класів (69%);
- вдало добирають виражальні засоби мови – 64 учні 2-х класів (54%) і 54 учні 3-х класів (46%);
- учні припускаються поодиноким лексичним неточностей, мовних помилок – 78 учнів 2-х класів (66%) і 67 учнів 3-х класів (57%).

Учні 2-3 класів показали високі результати (вчителі: Савченко С.І., Шуліка С.М., Колупаєва Л.В., Белкіна Т.Я., Коросташова Н.М., Коваль Н.Г., Білоус Н.В., Кривець Л.В.). Результати відображені в таблицях (додаються).

Протягом II семестру діагностуванню підлягали також навички монологічного мовлення учнів 2-4 класів, а саме робота за літературним твором. Діагностувальна робота за літературним твором була комбінованою. В ході виконання роботи вивчалися навички сформованості читання мовчки із тестовими завданнями для перевірки розуміння змісту прочитаного, уміння працювати з текстом, творчого завдання на побудову висловлювання власної думки за змістом прочитаного. Якість сформованості роботи з літературним твором проводилася за незнайомими текстами та тестовими завданнями до них, а саме:

- 2 класи «Не силою, а розумом» білоруська народна казка;
- 3 класи «Добре серце» За Юрієм Ярмайшем;
- 4 класи «Велосипед для Катрусі» За Дариною Мурмуєнко.

Після прослуховування тексту учні письмово виконували завдання на розуміння фактичного змісту сприйнятого на слух тексту, відтворення послідовності подій; встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків, визначення теми твору.

В цілому справилися із завданнями без помилок:

- серед 2-х класів – 62 учнів (54%);
- серед 3-х класів – 11 учнів (11%);
- серед 4-х класів – 43 учнів (41%).

Найбільше помилок учні допустили у завданнях:

2-х класи:

- Познач, до якого жанру належить твір – 21 учень (18%);
- Запиши, як ти розумієш вислів "Не лише силою можна мірятися, а й розумом" (творче завдання) – 26 учнів (23%).

3-х класи:

- У якому розділі книжки можна помістити прочитаний твір? - 33 учні (32%);
- Як жучок розважав коника-стрибунця? - 27 учнів (26%);
- Встанови відповідність між словом та його значенням - 20 учнів (19%);
- Віднови послідовність подій у творі - 40 учнів (39%).

4-х класи:

- Обери рядок, у якому записано речення, що допомагає краще уявити стосунки між героями твору – 12 учнів (11,5%);
- Яке прислів'я найточніше виражає основну думку твору? – 18 учнів (17%);
- Обери варіант розташування пунктів плану твору в правильній послідовності - 20 учнів (19%).

Найкращі результати в учнів 2-А, 2-В та 4-А класів (вчителі: Савченко С.І., Колупасва Л.В., Левчук Т.І.). Результати відображені в таблицях (додаються).

Протягом II семестру контролю підлягали навички монологічного висловлювання, на основі якого було проведено моніторингове дослідження сформованості мовленнєвої діяльності, а саме: письмовий твір, на тему «Моя сім'я». Письмовий твір писали - 98 учнів (82%) 4-х класів. Виконали без помилок – 24 учні (24%). Аналіз письмового твору учнів 4-х класів показав:

- Висловлювання повноцінне, граматично та стилістично правильне – у 32 учнів (33%);
- Допускають поодинокі лексичні неточності, мовні помилки – 53 учнів (54%);
- Порушена послідовність викладу, відсутні зачин або кінцівка, добір слів потребує вдосконалення – у 25 учнів (26%);
- Висловлювання не становить завершеного тексту, допускають лексичні та граматичні помилки – 19 учнів (19%).

Найкращі результати виявлено в учнів 4-А та 4-Г класів (вчителі: Левчук Т.І. та Фещук Л.І.). Результати відображені в таблиці (додається).

Моніторингове дослідження сформованості мовленнєвої діяльності учнів 1-х класів проводилося шляхом виконання завдання по списуванню учнями незнайомого тексту «Квіти після сну» (20 слів). При оцінюванні списаного тексту в 1-х класах педагоги брали до уваги грамотність, каліграфію і культуру оформлення письмової роботи учнями. Виявлено, що не допустили помилок при списуванні – 101 учень (86%). Результати відображені в таблиці (додається).

Формування мовленнєвої компетентності молодших школярів є надважливою для становлення активної, творчої та комунікабельної особистості. Учні 1-4 класів не бояться висловлювати власну думку, вміють скласти тексти, давати розгорнуті відповіді на запитання.

Рекомендації вчителям початкової школи:

- забезпечувати сприятливі умови для невимушеного спілкування;
- застосовувати діалогічні і дискусійні форми навчання;
- надавати можливості для самостійної творчої діяльності учнів;
- використовувати ігрові, інтерактивні вправи для мовного розвитку.